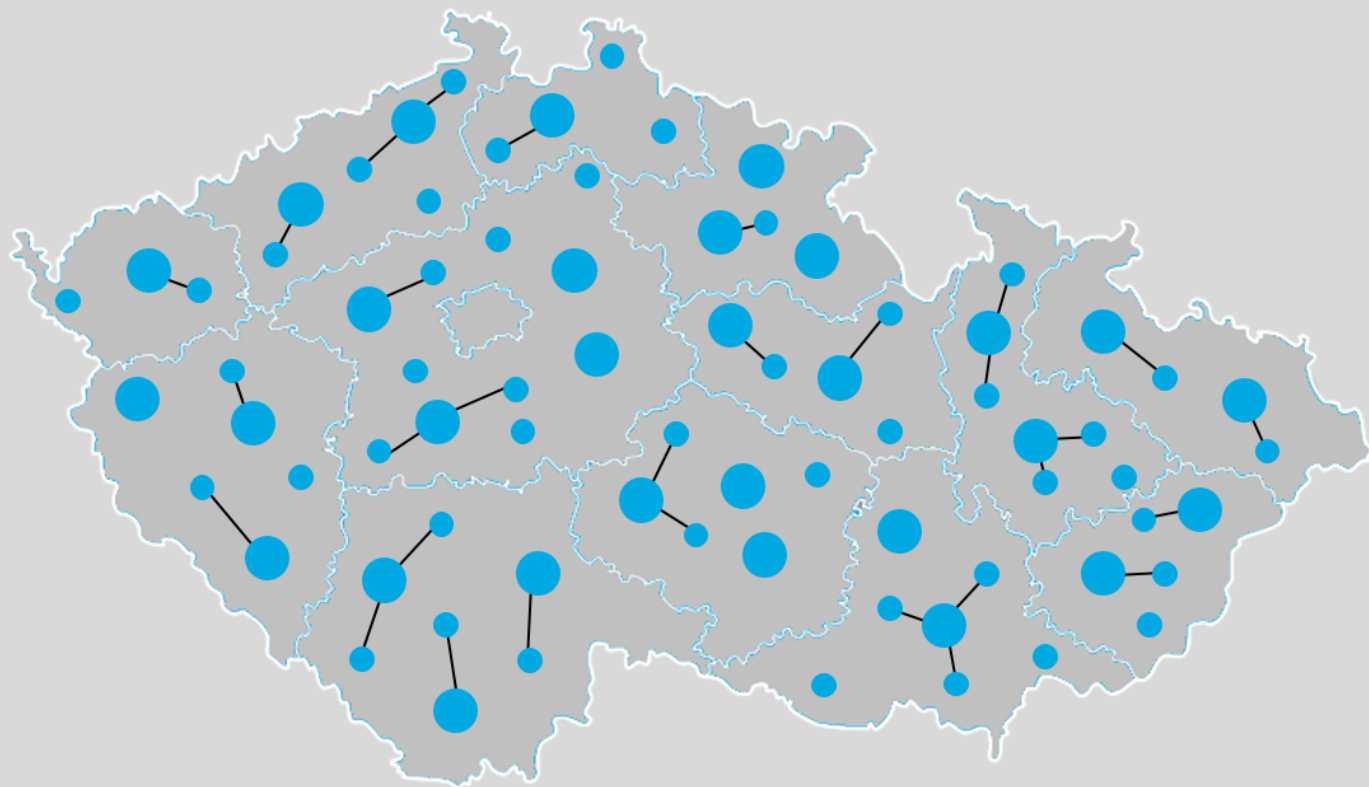

OPTIMALIZACE SÍTĚ MATRIČNÍCH ÚŘADŮ

Základní problémy:

- Dnešní síť matričních úřadů neodpovídá reálným potřebám občanů a státu. Přes 400 matričních úřadů vykazuje pod 20 prvozápisů za rok.
- Dnešní způsob financování (příspěvek dle počtu obyvatel ve správním obvodu) neodpovídá reálné vytíženosti jednotlivých matričních úřadů. Příspěvek na jeden prvozápis se nyní pohybuje v rozhraní 230 Kč až 113 547 Kč.
- Agenda je dlouhodobě přefinancovaná. V součtu příjmy převyšují veškeré náklady o cca 150 milionů Kč za rok.

Řešení:

- Optimalizace počtu matričních úřadů: redukce počtu matričních úřadů o 445; převedení celých správních obvodů pod nejbližší matriku s přihlédnutím k přirozené spádovosti místních center.
- Zavedení paušálního financování dle reálné vytíženosti: v navrhované výši 639 Kč za prvozápis narození, 3 834 Kč za prvozápis uzavření manželství/partnerství a 1 917 Kč za prvozápis úmrtí.

Současný stav

Současný stav a fungování sítě matričních úřadů je výsledkem dlouhodobého vývoje, přičemž výchozí podmínky zohledněné při nastavování systému jsou v současnosti diametrálně odlišné. K většině událostí, jichž se zápis do matričních knih týká (narození či úmrtí), v současnosti dochází ve zdravotnických či sociálních zařízeních, které jsou koncentrovány do měst střední velikosti (zejména obce s rozšířenou působností). Reálné důvody pro zřízení matričních úřadů v mnoha malých obcích již pominuly.

Problematika rozmístění matričních úřadů je dlouhodobě neřešeným problémem, kdy **současná síť ani způsob financování již neodpovídá reálnému výkonu agendy**. Optimalizace matriční sítě je v souladu se *Strategickým rámcem rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014 – 2020*.

Proč je optimalizace nutná?

V České republice je celkem **1275 matričních úřadů**. Na základě analýz výkonů jednotlivých úřadů se ovšem ukazuje vytížení jednotlivých matrik jako výrazně nerovnoměrné. Více než 65 % matričních úřadů vykázalo v průměru v letech 2014 - 2016 méně než 50 prvozápisů, přičemž naopak více než 100 prvozápisů má jen 6,27 % matrik. Z celkového počtu **228 974 prvozápisů** v roce 2016 bylo téměř **85 % provedeno ve městech s více než 10 000 obyvateli, přičemž ta obdržela jen 40 % příspěvku**, což je značný nepoměr.

Stěžejní část výkonu agendy matričních úřadů je tedy vykonávána v rámci přibližně stovky největších

sídel v ČR. V důsledku existence velkého množství matričních úřadů se zcela minimálním zatížením je pak koordinace, kontrola, ale i samotný výkon státní správy v tomto odvětví velmi složitý.

Změní se způsob financování?

V současné době je výkon agendy matričních úřadů financován dle počtu obyvatel správního obvodu, což **neodpovídá reálnému počtu provedených úkonů**. Ukazuje se, že obce s nízkým počtem úkonů čerpají v poměru na počet úkonů výrazně více peněz ze státního rozpočtu než velké obce (především ORP). Tyto rozdíly dokládají extrémní případy, kdy jedna obec obdrží v přepočtu **na jeden prvozápis 230 Kč a jiná až 113 547 Kč**.

Nejvhodnější variantou řešení bylo zvoleno **zavedení financování za provedený prvozápis s rozličnými sazbami dle druhu prvozápisu**. Na základě předpokládané alokace pro rok 2019 včetně započtení valorizace a s ohledem na předpokládaný počet prvozápisů v tomto roce (zahrnut i předpoklad vývoje počtu obyvatel) je navrhována platba ve výši **639 Kč za prvozápis narození, 3 834 Kč za prvozápis uzavření manželství/partnerství a 1 917 Kč za prvozápis úmrtí**.

Kdy změna nastane?

K realizaci změny je zapotřebí vydání novely vyhlášky ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. Účinnost navrhovaných změn, jakožto i novely vyhlášky je **předpokládána k 1. 1. 2019**.

Co změna znamená pro obce a obecní úřady?

- Obecní úřad, kde **bude zrušen matriční úřad**, již nadále **nebude příjemcem příspěvku na výkon přenesené působnosti v oblasti matriční agendy**. Jelikož bude financování v každém případě **adresné**, odpovídající skutečnému počtu provedených zápisů, došlo by u matričních úřadů navržených ke zrušení z důvodu nízkého počtu prvozápisů rovněž k výraznému snížení obdržené výše příspěvku na tuto agendu.
- Přítomnost matričního úřadu v obci nemá kromě symbolického významu žádný praktický dopad na fungování obce či její kompetence. **Pro uzavírání manželství** (oddávání starostou, místostarostou) **obec nemusí být matričním úřadem**. Obec rovněž nemusí být matričním úřadem pro organizaci **vítání občánků a pro oslavu významných životních jubileí občanů**, kdy jde o samostatnou působnost obce. Dopad do samosprávných kompetencí obcí není také žádný.
- **Nedojde k propouštění zaměstnanců**, protože reálný pracovní úvazek zaměstnanců vykonávajících matriční agendu v obcích s méně než 20 prvozápisy ročně je tak nízký, že naopak budou mít více času na další činnosti, které už v současné době dělají (CzechPoint, evidence obyvatel, administrativa apod.). Vedle toho **obce ušetří** za proškolení případných nových zaměstnanců.

Kterých úřadů se změna týká?

Redukce počtu matričních úřadů je navržena o **445 úřadů**.

Nejvíce matričních úřadů by ukončilo činnost ve Středočeském kraji (67). Jejich správní obvody budou připojeny k obvodům jiných úřadů.

Nejméně matričních úřadů navržených ke zrušení je v Karlovarském kraji (16) a Libereckém kraji (11). V rušených správních obvodech se nachází 1280 obcí s převážně malým počtem obyvatel (průměrná velikost je pouze 650 obyvatel).

Druhou skupinou úřadů, jichž se změna týká, jsou ty, které budou agendu rušených matričních úřadů **přebírat**. V jejich případě dojde k rozšíření správních obvodů a k nárůstu agendy. V rámci návrhu optimalizace bylo postupováno tak, aby **hlavní část agendy přešla na malá a středně velká města**, čímž dojde k posílení méně vytížených matričních úřadů.

Tímto způsobem je podporována snaha o **poměrné rozdělení agendy mezi úřady**. Pouze ve 41 případech je k obcím připojováno 3 a více obvodů matričních úřadů (pouze k obcím III. a II. typu).

Jak byly nové správní obvody vymezovány?

Stávající správní obvody jsou považovány za nedělitelné. V případě, kdy je rušen matriční úřad, je navržen **přesun celého jeho správního obvodu pod jiný matriční úřad**, tj. nedojde k situaci, kdy část obcí správního obvodu je přearazena pod jiný matriční úřad než ostatní.

A to při podmínkách respektování hranic SO ORP a SO POU, zvážení vzdálenosti k nejbližší matriční existující dojížděkovým vazeb, dostupnostních parametrů a významnosti oblasti pro konání svateb.

Jak se změní dostupnost matričních úřadů?

Parametry dostupnosti matričních úřadů jsou v současné době nadstandardně vysoké, zejména s ohledem na to, jak často ve skutečnosti občan potřebuje návštěvu matriky. Dnes se mediánová/průměrná dostupnost pohybuje **kolem 4,9 km**.

Nově navrhovaná lokalizace matričních úřadů velmi odpovídají převládajícím směrům dojížděky do zaměstnání a do škol. **94 % rušených matričních úřadů přejde pod úřady ve vzdálenosti pod 15 km, přičemž průměrná vzdálenost rušených matrik od nových je 8,5 km**.

Průměrná vzdálenost všech obcí na matriční úřad bude 6,3 km, přičemž nejhůře dostupnou obcí z hlediska matriky bude stejně jako v současnosti obec Strážný vzdálená 25 km od Vimperka.

Jsou nějaké výjimky?

Z matričních úřadů původně předpokládáných ke zrušení bylo učiněno **15 výjimek**, a to v případech, kdy by došlo k výraznému snížení dostupnosti matričního úřadu. V tomto směru bylo cílem, aby nový matriční úřad nebyl od stávajícího ve větší vzdálenosti než 20 km. Dalším důvodem pro zachování byla spádová funkce, kdy k tomuto úřadu byly připojeny některé z okolních rušených matričních úřadů. Kromě toho byly zachovány matriční úřady v místech, kde se ve větší míře konají svatby.

Co změna znamená pro občana:

- V důsledku optimalizace budou **občané dotčených obcí** součástí jiného správního obvodu než doposud, budou tedy své matriční úřední záležitosti **vyřizovat jinde**.
- Z hlediska běžného občana však patří **matriční úřad k méně navštěvovaným institucím veřejné správy**. Většina úkonů tohoto úřadu je vykonávána **bez nutnosti fyzické přítomnosti občana**. Odpadá tím tlak na dostupnost matrik. Fyzicky navštívit úřad musí občan zejména v případě uzavírání manželství a to ten úřad, v jehož správním obvodu chce sňatek uzavřít, což je často mimo trvalé bydliště snoubenců. Fyzická přítomnost občana je dále nutná např. při učinění souhlasného prohlášení o určení otcovství, kdy je však možnost učinit prohlášení na kterémkoli z matričních úřadů.
- Pro **vyhotovení matričních dokladů** (zejména rodný, oddací či úmrtní list), není fyzická návštěva úřadu nutná, čemuž odpovídá i běžná praxe, kdy jsou tyto **dokumenty zasílány poštou doporučeně do vlastních rukou**. Např. při potřebě vyhotovení duplikátu rodného listu občan stejně nenavštíví nejbližší matriční úřad, ale ten úřad, v jehož správním obvodu se narodil, což může být i na druhém konci republiky.

Narození

Příklad 1: Manželům žijícím v Praze se narodilo dítě v porodnici v Hořovicích. Veškeré doklady potřebné k zápisu do matriční knihy doloží rodiče matričnímu úřadu v Hořovicích. Ten provede zápis do matriční knihy, vydá rodný list a zajistí předání rodičům. Navrhované změny se nedotknou žádného matričního úřadu, v jehož správním obvodu se nachází porodnice.

Příklad 2: Otec i matka dítěte nejsou manželé a žijí odděleně. Dítě se narodilo v Plzni a zde bylo zapsáno do knihy narození. Prohlášení o určení otcovství učinila matka na matričním úřadě v Klatovech, otec se k němu připojil na matričním úřadě v Táboře. Navrhované změny se tohoto případu netýkají.

Manželství a registrované partner-

Příklad 3: Snoubenci trvale žijící ve Zlíně se rozhodnou pro uzavření manželství u Prášilského jezera na Šumavě. Jelikož je předpoklad zrušení matričního úřadu v Hartmanicích (v jehož správním obvodu jezero leží), snoubenci se musí s žádostí o uzavření manželství obrátit na matriční úřad v Sušici. Občanskému sňatku pak bude přítomen matrikář ze Sušice.

Příklad 4: Osoby s trvalými pobyty v Příbrami a v Jihlavě chtějí vstoupit do registrovaného partnerství. Dostaví se na kterýkoliv registrující matriční úřad v ČR (celkem 14), bez ohledu na svůj trvalý pobyt. Navrhované změny nemají na tuto životní situaci vliv.

Příklad 5: Snoubenci (oba dlouhodobě žijící ve Velké Británii) se rozhodli k uzavření manželství v Irsku. Žádost o zápis do zvláštní matriky podali prostřednictvím Velvyslanectví ČR v Dublinu. Navrhované změny nemají na tuto životní situaci vliv.

Příklad 6: Žena s trvalým pobytem v Třebíči se po rozvodu manželství rozhodla navrátit ke svému dřívějšímu příjmení. Oznámení může učinit u kteréhokoliv matričního úřadu. Navrhované změny nemají na tuto životní situaci vliv.

Jméno a příjmení

Příklad 7: Pan Vrchtitřaldánský s trvalým pobytem ve Znojmě by si rád změnil příjmení na Novotný. O této žádosti rozhoduje matriční úřad podle místa trvalého pobytu. Žádost lze podat též poštou, není nutná fyzická návštěva úřadu. Navrhované změny se tedy této agendy nedotýkají.

Příklad 8: Paní Anna se rozhodla, že by chtěla užívat i druhé jméno Marie. Prohlášení o volbě druhého jména může učinit před matričním úřadem podle místa svého trvalého pobytu nebo tam, kde je její narození zapsáno. Navrhované změny nemají na tuto životní situaci vliv.

Úmrtí

Příklad 9: V nemocnici v Liberci došlo k úmrtí pacienta. Nemocnice oznámila úmrtí matričnímu úřadu v Liberci, k oznámení přiložila doklad totožnosti zemřelého. Matriční úřad provedl zápis do knihy úmrtí a pozůstalé manželce odeslal úmrtní list. Navrhované změny se nedotknou žádného matričního úřadu, v jehož správním obvodu se nachází nemocnice.

Ztráta dokladu

Příklad 10: Občan s trvalým pobytem v Praze ztratil oddací list vydaný matričním úřadem ve Velké Hleďsebi, který je jedním z rušených úradů. Žádost o druhopis oddacího listu musí nově adresovat matričnímu úřadu v Mariánských Lázních, který jej po uhrazení správního poplatku zašle žadateli. Osobní návštěva úřadu není nutná.